

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Організація та технологія біржової діяльності»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	6-й семестр (11 та 12 чверть)
Кількість кредитів	5 кредитів ЄКТС (150 годин)
Заняття:	
лекції	розклад
практичні заняття	розклад
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/index.php?categoryid=14>

Кафедра, що викладає Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Викладач:

Чорнобаєв Владислав Володимирович (лекції, практика)

доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/chernobaev/index.php>

Е-mail:

chornobaiev.v.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

На шляху до Європейської інтеграції вітчизняний біржовий ринок поступово стає невід'ємною частиною світової біржової спільноти. Сучасна біржова діяльність виступає центром конкурентного ціноутворення і представляє собою широкомасштабну сферу інвестування та перерозподілу товарних і фінансових активів у світовому масштабі.

Вищезазначене актуалізує проблему не лише підготовки фахівців біржової справи, але й навчання біржової торгівлі підприємців, яким ці знання будуть потрібні для збереження власних грошей та отримання додаткового доходу або інвестування розвитку власного бізнесу. Опанування дисципліни здобувачами вищої освіти передбачає опанування механізму організації біржової діяльності, тобто процесів розробки та використання відповідних методів, інструментарію для обґрунтування рішень щодо створення і функціонування біржових структур.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування теоретичних і практичних знань з організації і функціонування біржового ринку як складового елемента інфраструктури ринку та набуття практичних навиків з технології здійснення біржових операцій з урахуванням ринкової кон'юнктури та діючих правових норм функціонування біржового ринку.

Завдання курсу:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими навичками організації та технологіями біржової торгівлі;
- набуття навичок з біржового посередництва у формі брокерської діяльності;
- ознайомлення з порядком укладання та виконання біржових (спот, форвард, ф'ючерс, опціон) угод;
- здійснення розрахунків прибутковості біржових угод на основі прогнозування стану біржових ринків.

3. Результати навчання (дисциплінарні):

- знати сутність і механізм біржової торгівлі, порядок створення і функціонування різних бірж;
- знати порядок створення і функціонування брокерських фірм та складати документи щодо укладання угоди з клієнтом на брокерське обслуговування;
- знати елементи та особливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та основні електронні системи біржової торгівлі;
- вміти застосовувати механізми поставки товару за біржовими контрактами та знати процедури клірингу;
- вміти укладати біржові контракти (спот, форвард, ф'ючерс, опціон) купівлі-продажу біржового товару;
- вміти аналізувати існуючі й передбачати майбутні економічні процеси у біржовій діяльності.

4. Структура курсу

Лекції

Тема 1. Організація біржі та її управління

Порядок створення товарної біржі. Органи управління й організаційна структура біржі. Порядок та правила ведення біржових торгів. Види доручень клієнта брокеру. Види та характеристика біржових аукціонів.

Тема 2. Організація біржової інфраструктури

Реєстратор та депозитарій як елементи біржової інфраструктури. Розрахункова система як елемент біржової інфраструктури. Касові контракти на біржі. Функціонування брокерської фірми.

Тема 3. Технологія біржової торгівлі

Підготовка до проведення біржових торгів. Порядок виставлення товарів на торги і їх зняття. Технологія проведення біржового торгу. Технологія Інтернет-трейдинг на біржовому ринку.

Тема 4. Електронно-цифрові технології у біржовій торгівлі.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Електронні торгові біржові системи. Психологія електронного трейдингу.

Тема 5. Біржові угоди та їх характеристика

Поняття, сутність та види біржових угод. Загальна характеристика угод на товарній, валютній та фондовій біржах. Угоди з реальним товаром та їх характеристика. Ф'ючерсні угоди та їх характеристика. Опціонні угоди та їх характеристика.

Тема 6. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами

Сутність і функції клірингу та розрахунків. Характеристика умов платежу за біржовими угодами. Форми розрахунків за біржовими угодами. Організація розрахункових операцій на біржі. Основні види ризиків під час використання розрахунково-клірингових систем.

Тема 7. Біржове котирування

Види біржових цін. Принципи формування цін на біржі. Сутність та правила біржового котирування. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі.

Тема 8. Ф'ючерсний ринок та його особливості

Становлення ф'ючерсної торгівлі. Ринок ф'ючерсних контрактів. Технологічний процес купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів. Хеджування угод на біржовому ринку. Спекуляція на біржових торгах. Зміст біржової гри.

Тема 9. Торгівля опціонами на біржі

Суть опціонів та їх характеристика. Опціонні стратегії та їх характеристика.

Тема 10. Особливості обігу цінних паперів на біржі

Основні і похідні цінні папери. Первинні і вторинні цінні папери. Ф'ючерсні контракти і опціони. Арбітражні угоди, їх види і функції.

Тема 11. Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів

Суть фундаментального аналізу. Фундаментальний аналіз на сировинних ринках. Особливості здійснення фундаментального аналізу на фондових ринках.

Тема 12. Технічний аналіз цін

Суть технічного аналізу. Засоби технічного аналізу. Основні фігури технічного аналізу. Методи дотримання тренду. Осцилятори Аналіз показників обсягів торгів.

Практичні заняття

1. Технології проведення біржового торгу
2. Особливості біржової мови жестів та жаргону
3. Процедура біржового торгу: порядок проведення та учасники.
4. Опціонні,форвардні та ф'ючерсні операції на біржовому ринку, їх відмінності та умови проведення.
5. Розрахунок прибутків та збитків за ф'ючерсним контрактом.
6. Розрахунок рентабельності опціонної операції при придбанні опціону та при купівлі акцій з послідуочим їх продажем.
7. Розрахунок чистого прибутку інвестора та рентабельності опціонної операції в залежності від біржової кон'юнктури.
8. Прогнозування біржової кон'юнктури з використанням фундаментального та технічного аналізу.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти

(student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань: тестові завдання на тижнях контрольних заходів. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольних завдань за темами дисципліни. Кожне завдання поточного контролю за лекційними та практичними завданнями оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим усередненням відповідно до кількості виданих завдань.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (НРК) для бакалаврського рівня вищої освіти.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку). Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

Рівень, рейтингова шкала	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, 90–100, відмінно	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Студент самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю,

		вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 82-89; 74-81; дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Студент самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 64-73, 60-63 задовільно, посередньо	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Студент може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 0-59, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Студент знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.4. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 р. № 1956 – XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України, 1992, №10, ст. 139.

2. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 р. № 3480 – IV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України, 2006, №31, ст. 268.

3. Солодкий, Микола Олександрович. Біржова торгівля на товарних ринках : навчальний посібник / М. О. Солодкий, М. М. Ільчук, В. О. Яворська. - К. : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. - 588 с. URL:

<https://dglip.nubip.edu.ua/bitstreams/6c2ca81e-4835-4ae1-a3a4-28f8b83e32a6/download>

4. Павлов К. В., Лялюк А. В., Павлова О.М., Данилюк Т. І. Економіка та організація біржової діяльності : навчальний посібник. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. 274 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/23017/1/EOBD_posibnyk.pdf

5. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності. Підручник. Харків : ФОП Бровін О. В., 2021. 280 с URL: https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-FUB/Економіки_і_підприємництва/ek_predpriyatiy/Publications/Prykhodko_D.-Основи_біржової_діяльності-ПІДРУЧНИК.pdf

6. Біржова справа: підручник / Ю.В. Мельник та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О.М. Сохацької; Терноп. Нац. екон. ун-т. – вид 3-тє, перероб., змін та допов. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 654 с.

7. Хеджування ф'ючерсами і опціонами: навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська: – К.: ЦП Компринт, 2018. – 398с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/daf76d4f-4137-4ce2-8bd9-aaca16b46d7f/content>

8. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. – К.: ЦП Компринт, 2017. – 450 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1819_98954039.pdf

9. Дикань В. Л., Назаренко І. Л., Пługіна Ю. А. Біржова діяльність: Підручник / За ред. В. Л. Диканя. – Харків: УкрДУЗТ, 2017. – 282 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/2404/1/Підручник.pdf>

10. Кириленко В.І., Чернобаєв В. В. Роль фондового ринку в системі інвестиційної безпеки Вчені записки. Збірник наукових праць. – № 14. Ч. І. – Київ: КНЕУ, 2012. – С. 124-132 URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14715177.pdf>

11. Чернобаєв В. В. Біржова діяльність в умовах поширення технологій штучного інтелекту. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2023. № 4. С. 134-138. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/84.134>